

451802

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului
si a educatiunei la Romani

redigeata

BCU Cluj Central University Library Cluj
de

V. ROMANU.

ANULU V. 1864.

BI. Univ. Cluj
Nr. 543 337.

Sibiu.

Tipografi'a lui S. Filtch.

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la facare dóne septemani odata, Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor raspunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Cum stamu?

Celu mai bunu indreptariu in anulu pe care-lu incepemu, ne va fi, fara 'ndoiéla, o buna tragere de socotéla cu noi insine, séu deslegarea intrebării, ca cum stamu? O privire seriósa la trecutu, ne este aici cea d'antaiu detorintia, daca vremu a puté cautá nesfíiti in faci'a acestei intrebării. Pucinatatea spaciului ne silesce a fi catu mai scurtu in asta privire.

Dupace natiunea nóstra numai dela cultura si-póte sperá mantuinti'a si scaparea din relele urmari ale intunecimei sub care a gemutu pana mai cesti ani, starea institutiuniloru latitóre de cultura séu factorii acesteia nu suntu nici cum de o mica insemnatate si de puçinu interesu in ochii ori-carui Romanu adevératu.

Cumca ce contribue scól'a si ce locu ocupa ea intre factorii amintiti, va fi de prisosu se mai spunemu; care dintre cititorii nostri se nu scie acést'a?

Istori'a scólei romane nu e nici cum ata'ta de intinsa si complicata, cá ori-care fiu alu presintelui se n'o póta cuprinde c'o singura ochire.

Luandu afara impregiurarile ce au adusu la fíntia 2 — 3 institute gimnasiale, starea scóleloru populare inainte 1848 au fostu cam un'a: slaba preste totu. Numai dela acelu anu incóce, decandu desvoltarea vietii

poporale a facutu in tóte referintiele cele ma gigantice inaintari, a facutu si scól'a órecare progresare. Adevératu tare cu incetulu si cu mare anevoia, din cauza, cace scól'a nóstra este incredintiata la pré multe mani, si cace numai ea nu-si are barbatii, care se fia devotati numai si numai ei.

Dar' nu mai amarimu anim'a buniloru cititori si la inceperea anului acestuia cu atingerea releloru ce impedece scól'a; cugetamu, ca le-amu atinsu noi destule-ori, si ele ori cum ne suntu acumu in cea mai mare parte bine-cunoscute. Apoi cunoscinti'a acést'a ne este celu d'antaiu pasu siguru de inaintare.

Ori-catu se blastemamu in multe privintie dieceniulu decursu, periodulu — cum i dícemu — alu absolutismului, dar' pentru scólele nóstre acél'a a fostu oricum aducatoriu de binecunventare. De amu cautá cu ori-ce agerime prin istori'a scólei nóstre populare indreptu, si nu vomu aflá inca nice unu momentu de asemene aventare, cá in acelu periodu. Dovedi la acést'a cu date nu ne trebuescu, toti fí maturi ai presintelui amu vediutu si amu pututu a ne convinge despre ecést'a insine.

La nulu 1860 redactorulu acestei foi avú curagiulu a face antai'a incercare cu infíntiarea unui organu scolasticu, a unei scrieri de specialitate pèntru educatiune si instructiune, dandu la lumina — intre impregiurari cu totulu vi-trege, intre amenintiari si prigioniri grele —

fórte grele, pe „Amiculu Scólei“, si multiamita Domnului, incercarea reusà, si prin spriginirea ce aflà acésta întreprindere, antai'a fóia scolastica romana, publiculu nostru a datu dovéda, ca grigea pentru educatiunea poporului nostru dupe cerintiele timpului e desteptata si la noi, si ca barbatiloru de specialitatea invetiamentului le e de neaperata trebuintia o fóia scolastica.

Ca ce au contribuitu acésta fóia la naintarea invetiamentului si educatiunei in patru ani decandu existe, nu trebuie s'o spunemu noi.

In anlu trecutu 63 a aparutu a dóu'a scriere pedagogica, „Organulu pedagogicu“, si—lasandu la o parte ca cum si pentru-ce a aparutu acea scriere? ca fost'a si este inca séu nu trebuintia astadi la Romanii austriaci de dóue organe pedagogice? ca stau incai bine ambe aceste scrieri, ce urmarescu totu o programa, ori o ducu numai asiá cum o potu, de adi pe mane —, atata totusi stà, ca si aici avemu o frumnósa dovéda de naintare.

Candu a re'nceputu viéti'a constitutionala in tierile nóstre acum in anii din urma, intr'adeveru se pare, cá cum caus'a scolara ar' repasî la mai reulu d'antainu; spre norocire insa lucrulu n'apututu luá tocma acea façia trista, urmarile au doveditu, ca ómenii au lepadatu si despretiuitu numai ce-au fostu reu, si ce-a fostu bunu se pare a se conservá. Intre alte dovedi la aceste aducemu reactivarea consiliariloru de scóla.

Astadi la invetiatorimea romana s'a desceptatu sciinti'a de sinesi, cunosciinti'a inaltei misiuni si apretierea demnitatii proprie, s'a trezvitu necesitatea de reforme scolare, cum si, dupa multe experimentari, convictiunea, ca totu progresulu scolaru depinde singuru dela barbatii scólei, dela invetiatorime. De aceea si observamu, ca invetiatorii nostri se misca si desvólta pe dí ce merge totu mai multa acti-

vitata spirituala. Si asiá se si cade; caci tóte reformele salutare de care visàmu, cum: o lege corespundietóre a invetiamentului, dotarea corespundietóre a scólei etc. depindu cum, amu mai disu, tóte dela invetiatori. Introduceti conferintiele, Domniloru, consultative asupra trebuintieloru felurite, faceti in comuniune pasuri la mai marii scólei, bisericesci si politici (si chiar' la dieta), spuneti prin diurnale natiunei totu pasulu ce l'ati facutu, si fiti siguri, ca in scurtu veti vedé ostenintiele nóstre încoronate cu rezultate dorite.

Dar' nu numai in stratele de diosu, ci chiar' in sferele cele de mai susu, lucrurile iau o façia de totu favoritóre viitoriului scólei romane. Dupa cum audimu, vomu vedé póte in anulu ce-lu incepemu sínóde, in care se va luá inainte si caus'a scolara, vomu vedé póte pertraptanduse asta cauza mare si in sinulu dietei nóstre, si vomu vedé de buna sama introduse conferintiele invetiatoresci in cele mai multe locuri, si atunci anulu acest'a va aduce multu bine scólei nóstre.

In Romanii'a inca se iau tocma in dílele aceste cele mai nimerite mesuri pentru naintarea invetiamentului.

La inceputulu anului 1864 stamu asiá dara in ajunsulu unoru reforme de multu asteptate, la care Dumnedieu se ne ajute!

Poesi'a in scól'a populara.

I.

In tempulu actuale de materialismu, scól'a populara inca nu póte se fia altmentrea decatu materialistica. O alta organizare decatu acést'a, ar' insemná a nu ascultá vócea timpului, a sacrificá viéti'a pentru neluci, a pune doctrin'a se se bata in capete cu aplicarea si teori'a cu pracs'a. Dá, scól'a populara, eu apesu pe acestu cuventu, trebuie se fia aduncu incopiata, aduncu legata de viéti'a poporului, caci numai atunci va poté ea satisface cu deplinatate misiunei sale. Eu astu-felu credu. — Dar' cu tóte acestea, omulu nu stà numai din carne

si óse, ce tragu eternu catra pamentu, din care suntu luate; elu are inca in sine unu ce inesplicabile, invidibile si imponderabile, o schinteia divina, ce noi i dícemu spiritu, si care este sorgintea unei alte vietii ideale. Nu-mi va denegá nime, ca inclinatiunea materiale, fia ea ori-catu de mare, ori-catu de vehemente, totusi nu va poté se sterpésca cu totulu nici odata din anim'a omului transportarile ideali, nu-lu va poté opri nici odata, cá se nu se scuture din candu in candu de legaturile si sarcinile apesetóre ale traiului pamentescu, si se-se transpórte pe unu momentu in regiuni libere d' ori-ce nuori ai vietiei, si unde elu gusta placerile cele mai sublime si mai curate, ce le póte creá imaginatiunea lui séu care i le-a creatu altulu si elu urméza numai si se incérca a se aflá in ele. Nu-mi va denegá nime, ca ori ce omu fia elu ori-catu de materialistu, are totusi si idealu, si poesia; caci la din contra elu este numai unu brutu, si fórté bine caracteriséza pe unu astu-felu de omu marele poetu englesu candu díce: „omulu care n'are in sine musica respective poesia, pe care nu-lu misca armoni'a unoru sunete séu idei dulci, acela nu este capabile pre altu ceva, decatu spre tradare, hotia si malitii; emotiunea semtiemintelorui este posomorita cá nóptea, tendintiele lui suntu negre cá iadulu.“

Acést'a e adevéru. Astu-felu dara si scól'a populara, pe lunga partea sa materiale, trebue se aiba si partea ideale; pe lunga vaile labirintice si neguróse ale vietii, are se conduca ea pe elevii sei si pe culmile aerice ale muntiloru, d' unde omului i se deschide infinitulu, unde respira liberu, unde intrevevede in spiritulu seu numai sublimulu si frumosulu, unde pe unu momentu gusta deliciile cele mai curate, fora cá se mai cugete la relele trecute séu la amarurile viitóre.

Acésta mana potinte, ce smulge pe omu din ángustiile vietii, si-lu apropia de sorgintea eterna a destinatiunei sale, este poesi'a. Omulu in data ce si-a deslipitu privirile sale de pe pamentu, si si-le-a atintitu asupra altoru regiuni, a devenitu poetu, a devenitu liberu. Elu despre acele regiuni n'a mai potutu cugetá altmintrea decatu numai in o forma mai alésa, mai sublime: in poesia; si n'a potutu vorbi altor'a mai demnu de ele decatu totu astu-felu. Lucrurile ce omului i s'au vediutu neperitóre, faptele ce i s'au parutu demne d' a-se perpetuá in generatiuni,

elu nu le-a mai potutu imbracá in alte vestimente mai demne, mai stralucite, decatu in poesia. Vibratiunile misterióse ale animei sale, transportarile sufletului seu, nu si-au mai potutu aflá altu canalu de transmitere decatu limb'a artificiale, poesi'a.

Éta dar' caus'a pentru-ce popórele toturoru timpuriloru au vorbitu cu d-dieii loru, si au glorificatu faptele maniloru loru in poesia. Éta pentru-ce poesi'a a devenitu limb'a toturoru festivitátiloru si amusariloru poporului. Ea singura póte esplotá profunditatea animei omenesci; ea este espresiunea cea mai intima, cea mai fidele si cea mai insinuativa; ea inobiléza sentiulu esteticu, indulcesce viéti'a, si inaltia anim'a la d-dieu, si ideiloru religióse le dá espresiune in tóta sublimitatea loru.

Deci déca omenirea, in generale, chiar' din copilaria sa a inceputu a-si traduce in poesia semtiemintele de adoratiune, de pietate, de admiratiune, de rapire si doru: este prè naturale, cá si omulu, in specia, chiar' din copilaria, se faca séu mai bine se se ocupe astu-felu. Si nici nu denéga nime acésta consecintia, pentru care poesi'a nu póte fi eschisa din scól'a populara. Toti se invoescu la aceea, cá poesi'a se fia admisa si in scól'a populara. Este inse mare divergintia in opiniuni, ca pana la care gradu, si ce felu de materii suntu d' a-se admite in scól'a populara. In articlii urmatori me voiu incercá a clasá felurile poesiei, ce aru fi d' a-se admite in scól'a populara, si a statori principiile, cari suntu d' a-se observá la alegerea bucatiloru poetice.

II.

Suntu trei specie principali de poesia: dram'a, eposulu, si lyric'a. Care din acestea suntu mai aplicabili si mai recomandabili pentru scól'a populara? Dram'a, mi-va concede ori-cine, ea nu este pentru scól'a populara. Conceptiunea, tiesetur'a, complicatiunea productelorune bune dramatice, stá cu multu mai pre susu de sfer'a cunosciintelorune eleviloru scólei populare. Farmeculu dramei, dulcétia ei, este cu multu mai ascunsa decatu s'o póta gustá nisce copilasi, ce abia au lasatu cici'a din gura. Astu-felu de producte poetice, presupunu totu de un'a cunosciintie mai largi si adunci, care firesce in scól'a populara nu se potu predá. Dram'a este culmea cea mai inalta la care se póte avantá poesi'a: prin urmare si acést'a e destulu pentru d'a scá ca ea nu

convine scólei populare. Dar' pe lenga acést'a mai este si acelu inconvenient, ca dramele suntu cu multu mai lungi de catu cá elevii scólei populare se le póta cetí; de memorisatu nu póte fi nici vorba. Apoi pe noi romanii, ce e dreptu, nici nu ne imbuldiescu astu-felu de produse poetice. Originalu pan' acuma avemu fórte pucinu de merit. Traduc-tiunile din limbile straine, mai alesu germana si francesa, suntu pucinu nimerite si mai mare parte prosate. Asiá dara dram'a, cu tóte speciele ei, o la-samu la o parte. Se trecemu la eposu.

Eposulu este cea mai populara specia de poe-sia. Elu se perpetuéza din seculi in seculi in gur'a poporului, cantandu faptele eroilor si patimile popóreloru. Eposulu, dupa conceptiune, este artificiale si popularu. Eposulu artificiale, care se-lu numimu si clasicu, in intielesu mai largu, inca nu este reco-mendabile pentru scól'a populara, pentru-ca pricepe-rea acestuia, cá si a dramei, presupune cunoscintie preliminaré, care nu-se afla decatu la ómenii ce se ocupa mai multu séu mai pucinu cu clasicitatea. Apoi eposulu artificiale este cu multu mai lungu si decatu dram'a. Dar' eposulu are mai multe specie. Afora d' acelea, cari cuprindu volume intregi, si tóte suntu strinsu incopciate la olalta si facu unu totu, suntu si alte specii de eposu, cari atatu dupa conceptiunea si cuprinsulu loru, catu si dupa forma si metru, suntu mai populare, si astu-felu mai usióre de pri-ceputu, séu la casulu celu mai greu, prelenga espli-carea invetiatorului, scolarii le potu pricepe usioru, potu petrunde frumsetiele si gustá dulcéti'a ce contienu ele.

Eposu artificiale clasicu, in intielesulu celu d' antaiu, séu epopeia, cumu se numesce, noi n' avemu inca; ér' in intielesulu alu doilea, avemu atatu arti-ficiale catu si curatu popularu, in o catime insemnata. D' acést'a a dóu'a specia se tiene: naratiunea poetica, legend'a, basn'a, fabul'a, parabol'a, balad'a, romanti'a si idilea. In aceste specii de poesia, afla omulu tóta viéti'a, cum amu díce, dramatica a unui poporu. Aici affi eroii si binefacatorii, apasatorii si despoiatorii lui, luptele si invingerile, patimile si suspinurile lui; aici affi laurii si spinii ce i-au incununatu fruntea; aici affi genii buni si rei ce veghiéza la faci'a vietiei sale; aici affi raiulu si iadulu cu tóte deliciele si ororile loru; aici affi credintiele si datinile lui; aici affi campile inflorite séu sdrobite de piciórele órdeloru;

aici affi riurile limpedi séu inchiegate in sange; aici affi avutí'a si seraci'a lui; aici affi campurile ma-nóse acoperite de turme; aici affi umbrele si isvórele recoróse ale muntiloru, aici affi desmerdarile si tan-daliile vietiei rustice si pastoresci s. a.

Dar' cumu suntu d'a-se impartí aceste bucati epice dupa gradulu de desvoltare alu eleviloru? Pentru elevii din despartiamentulu inferioru suntu mai aco-modate basnele, fabulele si parabulele: ér' pentru cei din despartiemintele superiori, suntu naratiunile poetice, legend'a si cate-o romantia séu balada, care totu d'odata se le invetie si de rostu si se le decla-meze. Atat'a despre eposu; se trecemu la lirica.

Poesi'a lirica din tempulu mai nou este mai multu artificiale. Noi avemu unu cuantu bunu d' astu-felu de poesii. La noi inse poesí'a lirica n'a-luatu nisce forme maestrite si determinate, n'a luatu acea cõmplicatiune, metru si rima capriciõsa, precumu este d. e. la italieni si spanioli: cantat'a, od'a, sonetulu, terzin'a, sestin'a, octav'a, decim'a, si precumu este si la alte popóra, cari au imprumutatu dela acestia aste forme de poesia. Astu-felu poesí'a nóstra lirica, pentru form'a ei mai simpla si mai natu-rale, este multu mai recomandabile scólei populari, de cumu aru fi acele forme rigide, maestrite. Dar' afora de liri'a artificiale, noi avemu o lirica fórte avuta populara, si de multe ori fórte frumósa, potiu díce, escelinte. Ea inse pana acuma este pucinu esplotata. Ea este fórte varia, si speciele ei pan' acuma suntu pucinu cunoscute. Cea d'antaiu impar-tíre sub care amu poté subsume liri'a populara este impartírea in poesia lirica religiõsa si de-lume; o specia a liricei populare religiõse ar' fi colind'a, ér' acelei de-lume, doin'a; dar' cu tóte astea marginile acestoru dóue specii de lirica se confunda; se afla adeca colinde si de lume, precumu se afla doine si religiõse, dar' acést'a din urma mai raru. Suntu d' a-se admite in scól'a populara astu-felu de poesii, productu curatu alu poporului? La acésta intrebare voiu respunde ceva mai in diosu.

Impartíramu poesí'a lirica populara in religiõsa si de-lume. Acésta impartíre are valóre si pentru poesí'a artificiale. Poesí'a artificiale religiõsa, afora de unele casuri, despre cari vomu vorbí mai la vale, este d' a-se admite in scól'a populara. Dintre cele ne-religiõse suntu recomandabile pentru scól'a popu-lara posesiile acaroru subieptu este patri'a, cu doririle

patimile, gloriile, eroismul și aspirațiunile ei; poezii acaror subieptu sunt anutempurile, primavér'a, tómn'a s. a.; poezii de caletoria, și de societate. Versurile de resboiu sunt recomandabile numai pentru elevii mai mari, nu înse pentru cei mici nice pentru eleve. Versurile erotice séu de amoru nu se pot admite sub nici unu pretextu.

Suntu d' a-se admite în scól'a populara și versuri umoristice? Dá, de cumva ele nu suntu triviali, pentru-ca ele au se suplinésca locul satirei, care, pentru concepțiunea ei mai sublimă, nu póte fi admisa în scól'a populara. Versurile umoristice suntu cu atatu mai recomandabile, pentru-ca ele atingú córd'a cea mai via a animei, risulu; și érași pentru ca ele flageléza și facu de risu gresielele ómeniloru. De multe ori efectulu astoru-felu de poezii, este mai mare și mai securu de catu alu unei fabule, ce din multe incurcaturi se încérca a scóte o masima morale.

Dar' ghiciturile poetice, logogrifii, caradele, suntu d' a-se admite în scól'a populara? Acestea cam de comune au pucinu pretiu poeticu, suntu mai multu nisce cuvinte góle rimate; dar' fiindu ca ele înca e-sercéza óre-care influentia asupra agerimii mintii, astu-felu se pot admite și d' acestea mai pucine.

Suntu d' a-se admite în scól'a populara și poezii populare séu scrise în dialectulu séu limb'a poporulu? Nime póte negá, ca nu suntu d'a-se admite, dar' la alegerea loru trebuie se procéda omulu cu rigóre, și mai vertosula cele care suntu curatu productulu poporulu, pentru-ca aceste suntu supuse la multe neregularitati, și în scóla trebuie se fia totu regulatu. Éta ce dice Montaigne de poezii'a populara: „poezii'a populara și curatu naturale cuprinde în sine simplitati și gratii, prin cari se póte compará cu cele mai mari frumseti ale poeziei perfectionate dupa arte.“*) (Vá urmá.)

Cugetari asupra cunóscerii oficiulu nostru invetiatorescu.

Chiamarea nóstra, de a educá și instrue, nu e o ocupatiune, carea s'o póta întreprinde și lasá fia-cine dupa placu, ci ea e unu oficiu, asiediatu de insusi mantuitoriulu Christosu cu cuvintele: „pasceti mielusiei mei!“ — și aceste cuvinte se și potu aplicá la fia-care invetiatoriu, care iá asupra-si acésta sarcina și si-cunósce pe deplinu chiamarea sa. Din asta cauza și putemu numi acestu oficiu alu nostru santu, caci are unu inceputu asiá sublimu și caci chiar' invetiatoriulu ce-

rescu lu facú asiá venerabilu. La tóte popórale culte din lume, se puse oficiulu invetiatorescu sub scutul bisericii și statulu, și prin acést'a se recunósce cá unu oficiu necesariu și publicu. Se cugetamu însa mai înainte de tóte la acele cereri, cari lu facu de unu oficiu asiá de sublimu, și cu privire la marea responsabilitate, asiá de greu. Tóte aceste sunt nóue, celoru ce suntemu membrii lui, fórté bine cunoscute, și e întrebarea: simtímu-lu și cunóscemu-lu intru adeveru de ajunsu? — Pentru acést'a nu e destulu numai atát'a, cá invetiatoriulu se vorbésca multu și cu placere despre chiamarea sa și se-i placa numindulu cineva cu adeveratulu titlu de invetiatoriu, ci se cere mai vertosu cá acést'a se i se faca, asiá dicundu, a dóu'a natura a lui, asiá, încatu tóta staruinti'a și activitatea lui pentru tóta viét'i'a în și afara de scóla se se concentreze, cá într'unu centru, în oficiulu seu.

Se luamu mai antai cunóscerea oficiulu nostru în scóla. Acést'a e locul unde acésta cunosciintia ne chiama, cá cu tóta puterea și seriozitatea se ne aplicamu spre a ne implini chiamarea cu scumpetate și sinceritate. Ea ne apara aici mai antai de tóte, de acea egoistica nelucrare, ce ne impresóra uneori și ne dá, asiá dicundu, totodata și putere în lupt'a cu inimicii nostri cei mai puternici, cum sunt: inderetnici'a, neascultarea și mestecarea nechiamata a parintiloru în lucrurile și ordinea scolara. Vrendu a ne razimá în astfelu de lucruri numai pe persón'a nóstra, o catu de slabu e atunci fundamentulu nostru pe care stamu! Inse aici ne dá mana de ajutoriu cunóscerea oficiulu nostru, imbarbatandu-ne și ajutandu-ne cá se esímu invingatori. Totu odata ne apara însa și ne feresce o cunosciintia neadormita a oficiulu nostru și de erori, cari pré de multe-ori se facu și din parte-ne; ast-feliu de erori sunt: partid'a, amaritiunea, mani'a, sentimentalitatea și lasitatea gresíta. Numai atunci stamu pe unu temeiu tare și neresturnabile, candu ne simtímu a stá și a lucrá în scóla din oficiu, și candu cugetamu și ne silimu a face destulu numai cerintieloru oficiulu nostru. În acésta consciintia lucra invetiatoriulu neconturbatu și mai de parte și ascépta liniscitu urmarile. De cumva se întâmpla, în tóte aceste, totusi neplaceri, cari anevoia voru se tréca pe cineva, atunci ne mangaia încai și ne ajuta a le invinge și suferi simtiulu, ca amu lucratu dupa cum cerea oficiulu nostru. Chiar' copii și parintii voru cunósce în curendu, ca invetiatoriulu n'a lucratu dupa indemnulu propriu și aplicarile personale, ci dupa cum cerea santieni'a oficiulu seu.

*) Essais de Michel Montaigne Livr. I. cap. 64.

Sa întorcem acum privirea la viața afara de școlă a invetiatorului și se esaminam, catu-lu ajuta și aici o cunoștința adevărată și neadormită a oficiului său. Mai înainte de toate ne arăta această puștietate noastră adevărată față cu mai marii noștri, aparandune atatu de nestimă față densii, catu și de vitiós'a avilire său lingustre. În unu timp, în care domnesc, că o bôla poftele stravagante după castigu și plăceri în anmle omenilor. și sunt și în pozițiunea noastră din afara financiale și sociale mari tentațiuni spre grigi, disgratia și ne'ndestulare; toate acestea nu se potu învinge decatu numai prin o țaria de caracteru și prin o cunoștința a oficiului nostru. Totu acelu simțiu și cunoștința a oficiului nu ne lasa a cercetă ast-feliu de societati, unde său nu suntem binevediați, său avem a ne rusina de densele, ci ne îndemnă a ne caută societati unde suntem întieși pe deplin, adcea la socii chiamarii noștri, și prin această se face și e unu adevăratu îndemnu spre o colegialitate intimă. Caci numai prin aceea arelamu noi cea mai mare stima chiamarii noastre, candu o stimam și pretiuim atatu la noi catu și la colegii noștri. De aceea se nu ne rusinam nice candu de numele invetiatoriu, dascalu ori alte asemenea, și cînca se ne bucuram atunci candu trecem înaintea omenilor de totu altceva în lume și numai de invetiatoriu nu. Cu deosebire e datorința fie-carui invetiatoriu a se feri, în catu se pôte, de a vorbi față străini în publicu despre greutățile, lipsele stărei noastre, precum durere înca pre de multe ori se întâmplă. Prin această va cresce numai prejudiciulu, care și asiă e destulu de mare și latitu, față chimarea noastră.

Fie-care se se considereze, în toate situațiunile, că o parte întregitoare a întregului corpu invetiatoreșcu, și se nu uite ca, gresindu unulu, viața cade pe amerii tuturoru, și ca deca vreunulu reese cu ceva, laudă e comună.

De aceea dăra: „toti pentru unulu și unulu pentru toti“ ori „toti unulu că unulu“ — se ne fie parolă și asiă, urmandu acestui principiu, întreaga stărea invetiatoreșca se va ardica la o perfectibilitate mai mare și va lua acelu locu în societatea umana, care după dreptu i se cu vine.

Binecuvântarea ceresca ne umbreze în această a noastră stăruință! Unu invetiatoriu.

Invetiarea computului în școlă populară.

Impartasindu cu numerulu acest'a alu fioiei noastre în rubric'a materialeloru de instructiune unu elaboratu metodicu despre propunerea computului în școlă populară, cugetam de trebuința a vorbi într'unu articulu a-nume despre principiile de cari trebuie a fi condusu invetiatorulu în materi'a acest'a.

Între toate obiectele de invetiatura în școlă populară, după religiune și gramatica, computulu (socoțel'a, aritmetic'a) este celu mai importantu, caci:

- a) descêpta, formêza, deprinde și ageresce facultatea cunoșcerii, a cugetarii și a vorbirei, și
- b) face pe omu dibaciu spre viața casnică, cetățiană și speculativă.

Din aceste temeuri se cere în dilele noastre dela totu omulu că se scie compută, socoti. D' aceea computulu este unu obiectu de invetiatura neaperatu pentru școlă populară.

Numai catu obiectulu acest'a, că și toate alte, nu trebuie astu-felu maritu, că printr'insulu se patimêscă celelalte obiecte, ci în toate trebuie ținuta în vedere dezvoltarea armonica a școlăru.

Despre marginea, până la care se se aduca copii în o școlă populară cu computulu, parerile sunt foarte divergente. Sunt „școle populare“ nenumerate, unde acestu obiectu se propune în pre mca mesura, pe candu sunt érași altele, unde invetiatorii mergu tocmă pre de parte, apoi în școlele noastre preste totu, și unde e prepușcinu și unde e premultu, acestu obiectu nu se propune cu privire și aplicare de ajunsu la viața poporului nostru.

Scopulu invetiariei computului în școlă populară este: Că școlarii se pôte deslegă cu usurintă de roștu și în scrisu, curendu și securu probele cu numeri întregi și frantiasii precum nile aduce înainte de comunu viați'a și atata pre catu e aceea posibilu între marginile celor patru moduri (specii) fundamentale de computu și prin conchideri mentale.

Voindu a arată mai specialu acestu scopu atunci cele mai susu dișe însemneza atata:

Ca școlarii, candu au esitu din școlă populară, se scie deslegă curendu și securu celu pușcinu totu felulu de probleme din cele patru specii cu numeri numiti și nenumiti, de unulu și de mai multe nume, întregi și franti, se scie face și aplică bine toate regulele-de-tri și de cinci cu numeri întregi și franti; toate atari pro-

bleme mai mici se le p \acute{o} ta desleg \acute{a} de rostu (in capu) si cele mai grele in scrisu.

Midil \acute{o} cele spre ajungerea scopului (tientei) invetiarii computului se referescu parte la materia, parte la forma si parte la met \acute{o} da.

Asiadara, spre ajungerea scopului atinsu, invetiatoriuulu trebe mai nainte de t \acute{o} te se aiba cunoscintia materiei, care si intre referintiele cele mai favorat \acute{o} re, se tiene de sfer'a sc \acute{o} lei populare; apoi elu trebe se al \acute{e} ga din totulu acelu materialu numai aceea, ce e deplinu corespundietoriu referintieloru sc \acute{o} lei sale cu privire la scopu; in fine materialulu astu-modu bine alesu se si-lu ordinez, adica aduca in rendu si se-lu imparta pentru deosebitele clasi de scolari.

Numai in acestu modu i va fi cu putintia unui docinte a merge cu sigurantia spre scopulu seu si a-lu si ajunge pana la finitulu anului scolaru.

Materialulu pentru invetiatur'a computului e, incepundu dela elementele acestuia pana la computulu mai inaltu, avutu cu deosebire.

Acea ce din acelu materialu vine a se inveti \acute{a} intr'o sc \acute{o} la populara si de repetitiune, v \acute{a} se dica celu pucinu atat'a trebe se scia si invetiatoriuulu unei sc \acute{o} le populare. Dar' bine e de totu, daca densulu va sc \acute{i} mai multu de atat'a, caci mai multulu acest'a iva fi de folosu nespusu si in sc \acute{o} l'a populara; mai pucinu in sa nici cum nu se p \acute{o} te se scie. Aici in sa nu se p \acute{o} te nici cum uit \acute{a} , ca, prelanga asemene talente, nu acela va inveti \acute{a} scolarii mai cu temeiu, care si-a insusitu catu mai multu din acelu materialu, ci acela care l'a petrunsu mai bine. Invetiatoriuulu, care in asta privintia se simte slabu nu-i remane alt'a, decatu prin ajutoriuulu unei carti bune si alese a merge cu scolarii pasu de pasu, \acute{e} ra elu se fia totu de un'a cu cate \acute{c} eva inaintea scolariloru. Unu atare docinte in sa numai atatu timpu are a se folos \acute{i} cu asemene indreptariu. pana candu a devenitu si elu mai siguru si mai nedependentu in materia si pana candu se va semt \acute{i} ca e in stare a merge si singuru fara a se clatin \acute{a} , ce dupa diligintia se p \acute{o} te ajunge curendu.

Materi'a invetiaturei computului se ocupa parte cu numeri nenumiti s \acute{e} u curati, parte cu numeri numiti; la cesti din urma distingemu \acute{e} ra si numeri de unulu si de mai multe nume.

Dupa ac \acute{e} sta impartire avemu computu cu numeri nenumiti si computu cu numeri numiti, adica de unulu ori mai multe nume, care in sine nu face nice o deosebire, de \acute{o} rece in sine toti numerii sunt numiti, adica

au unu nume. Computulu lu-incepemu mai antaiu pe degete, cu trasuri, cu puncte, cu b \acute{o} b \acute{e} , si cu alte obiecte. Pentru usiorime, si spre a cun \acute{o} sc \acute{e} mai bine insusitatea numeriloru, i privimu c \acute{a} o multime abstracta de unitati. Ac \acute{e} sta abstractiune e atat'a de usiora, in catu si celu mai micu scolaru o cuprinde. Firesce la numerii numiti vinu operatiuni d'acele inainte, cari la numerii concreti nu se afla.

De computulu cu numeri numiti si nenumiti s \acute{e} u abstracti si concreti vine a se deosebi aplicarea loru la casurile s \acute{e} u obiectele vietii practice, care se dice computulu aplicatu. F \acute{i} ndca acestu felu de computu are d'a face numai cu obiecte d' ale vietii practice adica cu marimi s \acute{e} u unitati adeverate, asi \acute{a} urm \acute{e} za ca ac \acute{e} st'a vine inainte totu deun'a cu numeri numiti.

Dia materialulu celu multu si avutu alu invetiaturei computului, numai acela este a se alege pentru sc \acute{o} l'a populara, care s'a aratatu mai susu in lipsarea scopului. Adica in sc \acute{o} l'a populara vinu a se inveti \acute{a} .

1. Cele patru lucrari fundamentale cu numeri abstracti si concreti de unulu si mai multe nume, intregi si fr \acute{a} nti.

2. Aplicarea celoru patru lucrari fundamentale cu numeri intregi si fr \acute{a} nti la regul'a-de-tri simpla si compusa.

Acest'a e minimulu ce vine a se inveti \acute{a} intr'o sc \acute{o} la populara. Iertandu impregiararile, se se pasi \acute{e} sc \acute{a} pe t \acute{o} ta intemplare mai de parte si se se mai adauge

3. Aplicarea celoru patru lucrari fundamentale la operatiuni mai compuse, cum e regul'a dob \acute{e} ndii, regul'a societatii etc., si franturile diecimale.

Preste atat'a apoi nu mai trebe nici candu pasitu mai de parte.

Cu numeri preste 100,000 ori 1 milionu cop \acute{f} i nu trebe ocupati multu; pentruca atatu desvoltarea formalu catu si practica se p \acute{o} te ajunge tocma asi \acute{a} de bine, ba in ca mai usioru si mai curendu, prin numeri mici si relatiuni simple de catu prin probleme mari si incalcite.

La procederea in invetiarea computului trebe se consideramu f \acute{o} rte bine etatea prunciloru; pentruca cop \acute{f} i dela 6 pan' la 7, dela 7 pana la 8, dela 8 pana la 10, dela 10 pana la 12 si dela 12 pana la 14 ani trebe a se instrua toti in deosebi si corespundietoriu etatii si preceperii loru. Cunica in anii acestia nu trebe se fimu asi \acute{a} de pedanti, se intielege de sine. Pe cop \acute{f} i dela 6—7 ani i pregatimu pentru computu in an-

tai'a diumetate a anului prin invetiatur'a intuitiva; ade-
verat'a invetiare a calculului incepe in a dou'a diu-
metate a anului.

(Va urmá.)

Din scóla pentru scóla.

N'ar' trebui se credemu, ca suntu inca si astadi
invetiatori, carii in pedepsele lor, ratecescu departe
de marginile principiilor pedagogice, si prin acést'a
scadu din creditulu scólei, si totusi suntu astufeliu de
casuri. Se ne fia deci tertatu a dá ceva in publicitate
si despre acést'a. — Pedéps'a, precumu si nepedéps'a, se
nu fia prè désa in scóla. „Cu catu mai multe pedepse,
cu atatu e mai rea scól'a si invetiatoriulu.“ Déca privimu
odata registrulu pedepseloru, ce stau unui invetiatoriu
spre dispunere, vomu aflá: infruntarea (secretasi publica),
siederea de chilinu, incuerea, vérg'a si in urma arata-
rea. Indreptamu acumu in sa privirea si asupra registru-
lui de pecate si erori a tinerimei petulante, si aci ni
se aréta o multime de erori mari si mici, pre cumu:
a veni tardiu la scóla fara causa, neascultarea, ne-
atentiunea, joculu, netacerea, necuratieni'a in haine si
lucruri scolare, purtarea rea pe strada, in biserica si
altele mai multe. Pré raru e a se pedepsi pentru ne-
lucrarea buna a ocupatiuniloru date, pentru ca la acést'a
pórtá mai pucina vina scolarulu de catu are invetiato-
riulu. Se intempla in acésta privintia prè de multe
ori cele mai mari erori din partea cestui din urma;
elu cere dela scolaru, unu lucru, pe care acést'a nu-lu
pricepe, despre care elu n'are o idea limpede si chiar
si omóra prin acést'a voi'a si placerea spre lucru din
fundamentu. Precum e unu pecatu mum'a celui-laltu,
asia e si aici: scolarii se pedepsescu si se necagescu
fara trebuintia, si n'afia in scóla o casa de educatiune
si de invetiamentu, fara o casa de servitute si de de-
generare; ilaritatea copilulu fuge si se perde si numele
invetiatoriulu se face frica si spaim'a copiiloru. O! de i
ar intra fie-carui invetiatoriu acést'a la inima !!! —
De vine unu copilu prè tardiu la scóla, cauta dupa
causa si nu pedepsi, unde pedéps'a nu e absolutu de
lipsa. Pentru remanerea de scóla trebuie adusu totu
deun'a o desvinovatire, candu se intempla in casuri
ne prevedute, precum in bóla s. a; inse remanerea
de scóla copilulu mai nainte cunoscuta, atunci are a
se cere dela invetiatoriu, altminte stá o pedépsa ama-
surata, d. e. incuiarea, adeca in o di de ferii a-lu lasá
si ocupá in scóla cu ceva potrivit. Neatentiunea nu
póte si nu debue se fia la unu invetiatoriu harnicu,

decatu fórte raru, si in astufelu de casu estraordinariu
e a se pedepsi prin starea séu siederea estra; in sa
fara pagub'a invetiamentulu. Jucari'a si vorbele suntu
cu cele dise de o categoria. Necuratieni'a in haine
si lucrurile de scóla se nu remana nici odata neatinse
si la pedépsa e numai atunci a pasi, candu tóte admo-
nitiunile voru remané desierte. Pelanga o precautiune
a invetiatoriulu, se vá puté delaturá incurendu cu totulu.
Purtarea rea pe strada ori in biserica, dupa admonitiune
stricta, se se pedepsésca cu vérg'a. Not'a rea sa fia
totudeuna ultimulu refugiu si se fia asia dicundu o
pedépsa de reserva, in catu numai in estremulu casu
se se aplice — atunci in sa fara privire si insocita de
urmari grave. „O nota rea in naravuri ori diligintia,
trage dupa sine perderea calcululu eminentu.“ Acésta
regula tienuta strictu, nu iérta cá se predomnéscá in
scóla nesocotinti'a; ba de multe ori e chiar' si pentru
parinti unu pintenu, cá se-si tiená copiii in ordine, in
regula, caci si ei vreu a fi crescuti. In urma are locu
aici si espresiunea lui Kellner:

„Ce atinge de pedépsa, se nu remane relatiunea
naturala si educativa facia cu copilulu nebagata in séma,
se nu se uite, ca lucrarea pedepsei baséza pe misícarea
animei, si de aceea se nu degenereze in ceva de co-
munu si de tóte dílele; pedéps'a are se se aplice asiá,
incatu se simtia copilulu si se cunósca, ca invetiatoriu
pedepsescu in sensulu si in oficiulu unui jude-
catoriu adeveratu mai naltu, seriosu si strictu, in sa
cu durere si silitu. Din contra are invetiatoriu a se
feri de tóta patim'a si de tóta pedéps'a care aru aréta
ca invetiatoriu pedepsescu din resbunare. Astufelu
de pedépsa amaresce inim'a pedepsitului, si in locu
se-lu indrepte numai lu strica. Uritu lucru e a vedé
prin scóle si chiaru in diu'a de astadi, unde invetiatorii
suntu adapati cu principiile unei pedagogii sanetóse,
vergi lungi asiediate pe mésa si la alte locuri, cá copii
se apuce frica si spaima; dar' catu mai uritu in sa e a
plesni fara mila cu ele peste capu, urechi si mani, in-
catu nu arare ori copii suntu toti ciuntiti si cu bube
pe mani si obrazu, semne invederate de o tirania a
invetiatoriulu — Unu astufeliu de invetiatoriu nu e
demnu de a siedé in scóla nici o óra, si dá semnulu
celu mai eclatantu de neharnici'a si negbiobi'a lui! In
totu loculu unde invetiatoriu e silitu a pedepsi, are
de a luá in bagare de séma individualitatea si tóte
relitiunile invetiacelelu, intre cele din urma si solu-
britatea si educatiunea casnica. Periculósa e cu totulu,
si chiaru amesurat'a pedéps'a a remanerii (incuiarea) in

scól'a a o inlungi, séu inca chiaru a o si asiediá asia, cá copilulu se remóna dela mánçare. Unii copii suntu asiá de delicati si slabuti, in catu unu astufeliu de ajunu le-ar' stricá chiaru sanetati; dara si aceia, carii aru puté suferi unu asia ceva, suntu pentru órele de dupa prandiu perduti, din cauza ca atentiunea si cugetarile loru suntu atunci atíntite mai multu la viitóra si a-steptat'a mánçare si beutura, de catu la invetiamentu.

Sciri scolastice.

Sibiiu 20. Ianuariu 1864. Nu sciu déca pe aiurea mai progreséza egal'a indreptatire, dar' vedu, ca la academi'a de drepturi d' aicea din Sibiiu, a inceputu a pune piciorulu in pragu. Si cum? Éta cumu. De vr'o patru ani in cóce, decandu elementulu romanu veni a impopolá totu mai tare bancele acestei academi, incepura a-si rumpe drumu si óre-cáre drepturi. Astu-felu in unele cursuri fiindu maiortatea romana, la serbatorile romanesci, nu se tieneau colegie, séu pentru-ca profesorulu respectivu nu vrea se tiéna colegie cu minoritatea, séu póte numai din complésantia, séu in urma pentru-ca nu aflá pe nimene in sala, caci colegii de alte nationalitati nevedindu-ne pe noi, o luá si densii catra casa, séu catra vr'o cafana séu ce mai sciu eu unde. D' aici se nasceau mai multe iregularitati. Directiunea academica, pentru d'a pune capetu la astu-felu de negularitati, séu si mai bine, pentru d'a dá espresione egalei indreptatiri cum in sa si a dísu, se adresá asta tómná catra ordinariatele respective din Blasiu si Sibiiu, pentru d' a-i tramite consemnatiunea serbatoriloru de peste anu. Precumu audiamu, aceste dóue consemnatiuni tramise de ordinarieste, nu se loveau un'a cu alt'a, pentru-ca intr'una erá mai pucine serbatori, in alt'a mai multe. Si astu-felu erá p' aci, cá egal'a indreptatire aici in academia se-se faca confesiunale, vreamu se dícu, dupa confesiuni. Cumu s'a aplanatu diferinti'a, cumu nu, numai sciu. Destulu ca adi in presentia a totu corpulu iuristiloru, Directorulu academiéi ceti sarbatorile romanesci, la cari salele academiéi voru stá inchise, nu se voru tiéna colegie, prin urmare le voru serbá cu totii.

X.

Blasiu, 7. Ianuariu 1864. Astadata sum in pusetiunea placuta de e impartasi o noutate multu compánitória pentru venitoriulu scóleloru de aici.

Illust. s'a D. consiliariu gub. Lazaru in Duminec'a trecuta descalecá aici pentru lamurirea decimeloru,

„Amiculu Scólei“ ad Nr. 1. 1864.

din cari se sustienu scólele Blasiului. Ospele de multu doritu si acceptatu intórse tempulu, ce ocupatiunile oficióse i-au lasatu in despunere libera, spre a cercetá edificíulu scóleloru, pre profesori si tenerulu museu fisico-naturale, cu care ocaziune benevoí a ordiná o parte insemnata din frumós'a colectiune de minerali, care colectiune Illust. s'a o facuse mai de multu cá oficialu montanisticu, er' apoi o daruise acestui intitutu. — D. consiliariu plecá astadi lasandu unu oficialu, care se continueze lucrarea in caus'a decimeloru.

Bine, ca a venitu odata si tempulu, in care capitalulu insemnatu, ce provene din desdaunarea decimeloru, se nu jaca, cumu amu díce, inchisu in óua, fara de nici unu fruptu pentru scóle, de si veniturele din cari se sustienu ele in tempulu presente, nici pre de parte nu suntu de ajunsu. Profesorii cu léfa de „Kanzlei-Dieneri“ 400 fl. si cortelu, mai incolo nemicu, nici vorba de óre-care immultire dupa anii de servitiu, nici prospecte de pensiune in betranetie séu potentia de a-si trage plat'a si atunci, candu tempu mai indeiungatu ai fi cuprinsu de morbu, care se te impedece intru ducerea oficiului. Din caus'a acést'a profesorii de aici dupa 2 — 5 séu celu multu 10 ani de servitiu pre candu mai multu ar' fi potutu se folósésca cá invetiatori, s'au cerutu la parochia, cá asia celu pucinu in catuva se si asecureze venitoriulu; — ér' altii, care nici de cumu nu s'au potutu desface de profesura, s'au resipitu in tóte venturile. Institutiunea nu se póte se nu fia semtitu schimbarile dese ale statului personariu, ce a provenitu din acésta lipsa de midilóce. Escel. s'a metropolitulu si v. Capitulu la intrepunerea Raver. directoriu gimnasialu au facutu totu, ce li-a statu in putere, pentrucá pre contulu desdaunarii decimeloru se se asemne ceva anticipatiune pentru imbunatatirea starii materiali a scóleloru de aici. Inca dre tempurile cele mai absolutistice s'a recunoscutu insemnate acestoru scóli, s'au facutu promisiuni de subventiunari pana din cas'a statului, dara de datu nu s'a datu nemicu. Adeveratu aiurea s'a datu si dintrn a statului, dar aici nu s'a resolutu dintru alu nostru alu scóleloru chiaru. — Ddieu scie pentru ce!

Acumu inse audímu, ca dela locurile mai inalte s'a ruptu o suma óre-care pentru a imbunatatí salariale profesoriloru dela gimnasiu cu cate-o suta fiorini si acést'a pre contulu cameteloru provenitória din desdaunarea decimeloru. Credu, ca in scurtu voiu poté scrie si mai lamuritu.

(Gaz. Tr.)

Din Banatu. In lun'a lui Decembrie 1863. De multe ori se facura in diurnalele noastre invinovatiri d-loru protopopi, carii cá directori scolarii nu aru cercetá de locu scótele d-loru incredintiate spre supravighiere, si nu aru corespunde chiamarei atatu de sublime, a pretegea (protegea?) aceea, ce se tiene de sfer'a invetiamentului, dupa cumu s'aru pretinde dela adeveratii parinti ai natiunei nóstre, ce se numescu: „lumin'a poporului.“ —

Aceste invinovatiri cu adeveratu de si erau de multe ori cu temei, totu-si se facura toturora fara diferentia marcabile intre d-nii protopopi, asia cá cumu toti acestia fara diferentia nu si-aru cunósce pre deplinu pusetiunea, prin urmare nu sunt demni de supr'avighierea scolara.*)

Din parte-mi nu me potu alaturá lenga opiniunea acést'a, ne luandu afara unii barbati vrednici din clerulu nostru, carii pre lenga zelu natiunalu si amóre catra studiele cultului si a invetiamentului, cu cea mai mare revna se ingrivescu de scótele loru-si incredintiate si protegeza progresulu ferictoriu pentru desvoltarea si aredicarea atatu spirituale catu si materiale a scóteloru.

Upulu dintre acesti barbati demni de tóta laud'a comuna e si Pr. Rev. D. protopopu alu Hasiasiulu Constantinu Gruiciu, carele cá erudit in sciintiele invetietoresci se destinge in purtarea servitiului amintitu, cercetandu cu barbatia si energia tóte scótele tractului D-sale, apoi aflandu undeva sporiu de ajunsu imbarbatéza pre invetietoriu cu nesce cuvinte dulci si petrunderetóre la anima, asia catu acelu invetietoriu cu simliri si anima pentru scóla, la alta cercetare vá puté aretá unu sporiu si mai indestulatoriu si preste asteptare; éra din contra candu n'a vediutu serguintia destula, pre acelu invetietoriu l'a introdusu in metodu de lipsa prin carele se se póta îndreptá, fara a pasí la midilóce mai aspre.

Unu documentu inca laudabilu si demnu de imitare, ce servece invetietoriului in scóla de lumina vederósa, e cerculariulu d-lui protopresbíteru, carele avendulu toti invetietorii in inaintea ochiloru nu voru gresi nici candu in activitatea loru receruta pentru implinirea detorintiei scolare.

Angustimea colóneloru pretiuitului diurnalu „Amiculu Scólei“ nu-mi ingadue a descrie din cuventu

*) Tocma asiá nu s'a facutu; prin invinuiri facunde unor'a inca nu s'au palatu toti. Apoi ati pututu vedé pentru cei buni si laude, Domnule! R.

acelu cerculariu scolariu,*) spre a-lu cunó sce si on publicu cetitoriu; totu-si atat'a estragu din densulu, ca-ci dupa stramutarea sistemii scolare celei de mai nainte, pre candu din tóte partile se aduná norulu nimicitoriu in contr'a literiloru strabune, acelu Cerculariu demanda invetietoriloru din tractulu Hasiasiulu sub respunsetate asupr'a intrebuintiarea mai de parte a literiloru strabune si a metodelui invetiamentului asiá precumu s'a fostu introdusu mai nainte de Illustr. s'a d-ulu fostulu consiliariu scolariu Constantinu Ioanovicu.

Din celea pana aici díse, fara a insirá mai departe pasiurile intreprinse de P. Rev. D'-nu protopopu intru favórea progresului scolariu, se vede din destulu harnici'a esemplare pentru binele scolaru a laudatului D-nu directoru, si noi invetietorii tractului numitu, suntemu fericti, avendu asiá unu diriginte pré vrednicu in capulu trebiloru scolare, pentru ce si rugamu pre Atotuputintele pentru indelungarea díleloru fericite ale D-sale. —

Eata ca suntu si dintre protopopi, carii cá inspectori scolari esceléza pre campulu celu secu alu propunerei invetietoresci, si de protopopii in astu modu laudaveri, nu aveau necesitate diurnalele nóstre a se implé cu amaratiuni asupra d-loru; inse durere nu e asia precumu poftimu! (Prin urmare totu au dreptu si diurnalele. Red.) D. M . . . riu.

Materiale de instructiune.

Metodulu practiculu alu invetietarii camputului in scóla populara.

$$1 \times 1 = 1$$

a) computu mentalu.

Invetietoriulu. Copii, astadi v'amu adusu ceva frumosu. (Invetietorulu scóte din bosunáru unu méru ori altu ceva, ilu tiene in susu si díce:) Ce e acest'a?

Scolarii. Acel'a e méru.

I. Asia'a e. Dar' sciti de ce tréba e acest'a?

S. De mancare.

I. Dar' unde crescú merele?

S. In pomu.

I. Cresce óre numai unu méru pe pomu, ori crescú mai multe mere?

*) Prelanga tóta angustimea l'amu publicá totusi. R.

- S. Crescu mai multe.
- I. Apoi spuneti-mi am eu aici mai multe mere ori am numai unulu?
- S. Numai unu.
- I. Dreptu, numai unulu amu. (Invetiatorulu iá unu scaunu. etc. ilu inaltia susu si aretandulu scolariloru i intréba:) cum se chiama lucru est'a?
- S. Scaunu.
- I. Amu eu aici in mana mai multe scaune ori numai unulu?
- S. Numai unulu.
- I. Asiadara ce e acést'a?
- S. Scaunu.
- I. Si ce e ast'a aici (aratandu o feréstra.)
- S. Aceea e feréstra.
- I. Cate ferestri e acést'a?
- S. Un'a.
- I. Dar' ce e acést'a?
- S. Cuptoriulu.
- I. Cate cuptóre e acést'a?
- S. Unulu.
- I. Suntu mai multe cuptóre in cas'a ast'a?
- S. Nu suntu de catu unulu.
- I. Asiadara cate cuptóre suntu in scól'a ast'a?
- S. Anulu.
- I. Spuneti - mi mai multe lucruri cari numai odata suntu aici. (Aici invetiatorulu se ajute baetiloru a insirá unulu cate unulu tóte lucrile cate se afla odata in scóla. Apoi se vina pana si la partile trupului seu, cum capu, gura, nasu etc. Daca copii aducu inainte unu lucru ce se afla acolo mai de multe ori, invetiatorulu se-i faca atenti si se-i indrepte.)
- I. Copii, tocma mi-ati spusu (aratandu cuptoriulu), ca acést'a e unu cuptoriu, dar' acumu spuneti-mi, de cate ori e acést'a unu cuptoriu? — Acést'a (tabl'a) de cate ori e o tabla, — acést'a (scaunulu) de cate ori e unu scaunu? (etc. etc. cu tóte obiectele cate suntu inaintea scolariloru).
- I. Acumu se ve scriu ceva pe tabla (face o trasura). Ce amu scrisu aici?
- S. O trasura.
- I. Cate trasuri amu facutu?
- S. Un'a.
- I. De cate ori e asta o trasura.
- S. O data.
- I. Asiadara o trasura de cate ori e o trasura.
- S. O data.
- I. Nnu cuptoriu de cate ori e unu cuptoriu? —

Unu scaunu de cate ori e unu scaunu (més'a, condeiulu, mérulu etc.)

- I. (intorcénduse érasí la trasura:) O trasura de cate ori e o trasura?
- S. O data.
- I. Unulu de cate ori e unulu?
- S. Ó data.
- I. Asiadara unulu luatú odata este unu a-dica Odata unu e unu.

b) Pe tabla.

- I. Ce ati invetiatu pana aici se socot!
- S. Ca odata unu este unu.
- I. Mai díceti odata acést'a. — Acumu aceea ce ati vorbitu, trebue se si scrieti. De aceea ve uitati ce ve scriu pe tabla (merge si acrie 1). Acést'a e semnulu pentru unu singuru lucru, pentru unu. Ómenii cei mari i dícu unu, séu dícu asta e cifra unu séu o unime. Si candu vréu se arate prin semnu insrisu ca au dícu ceva numai unu lucru, atunci facu semnulu séu cifr'a de mai susu, si prin aceea se intilege unu. Asiadara ce insemnéza acést'a (aretandu pe 1.)?
- Care dintre voi póte scrie unu asiá cá mine? (Cei mai dibaci dintre scolari voru face pe unulu currendu. Apoi invetiatorulu se iá pe fiacare scolarulu unulu cate unulu, se-lu duca la tabla si se-lu invetie a face pe unulu. Prin acést'a s'a facutu antaiulu pasu in computulu pe tabla. Copii mergu apoi éراسi la locurile loru si invetiatorulu continua:) Acum fiacare din voi se scrie acestu unu pe tablit'a sa. Care scie face ast'a? (scolariu scotu toti tablitiele, scriu pe ele 1, invetiatoriulu se uita apoi pe rendu la toti si indreptéza pe cari n'au facutu bine, demanda apoi a se sterge acelu unu dela toti si a se scrie éراسi, mai repeta acésta stergere de 3—4 si mai multe ori pana candu toti scolarii au pututu face pe 1 cu usiurime.
- I. Ce ati scrisu acum'a? — De cate ori ati scrisu pe unu? — Apoi odata unu catu e? —
- Acuma se invetiamu a scrie totu ce a-ti vorbitu! Priviti aici (invetiatorulu scrie cifr'a unu pe tabla) ce e acést'a?
- Acumu se facu si pentru 'vorb'a „data“ unu semnu (X). Ce insemnéza dara acést'a?
- S. „Data“.
- I. Cititi acuma amendóue semnele dintr'un'a 1 +
- S. Un'a data.
- I. Scriu mai departe (scrie inca odata cifr'a unu in urma 1 X 1.) Puté-veti acuma citi totu?

S. Odata unulu.

I. Bine e. Pentru verb'a „e“ facemu dóue trasuri orizontale, va se dica, de-a-curmedisiu si un'a pe alt'a asiá =. Ce insemnéza dara aceste linióre ?

S. „Este.“

I. Care va puté citi totu ce scriu $1 + 1 =$.

S. Odata unu este.

I. Acumu mai scriu o cifra de unu in urma $1 + 1 = 1$. Cititi totu.

S. Odata unu este unu.

I. Inca odata.

S. Cercati a face pe tablele vóstre semnele $\times =$ unulu cate unu. (Scolarii scotu tablitielle si facu cercari, éra invetiatorulu indreptéza precumu s'au aratatu mai susu, apoi sterge si repectéza pana candu toti au pututu scrie bine $1 + 1 = 1$ si potu si exprime prin vorbe ce au scrisu si preste totu si in parte.

I. Odata unu de cate ori e unu ?

S. Odata unu câtu e ?

I. Acumu se scrieti acea ce am invetiatu, dara frumosu si incetu, de atate ori pe tablele vóstre pana le veti implé. Se vedemu apoi care veti scrie mai bine.

Repetitiune, aplicare.

Ce e numai odata in scóla ?

Ce lucru e la capulu teu numai odata ? (nasu, gura etc. ?)

Ce aveti acasa numai odata ?

Ce se vede pe ceriu numai odata ?

Aici in scóla e numai unu scaunu d'aceste. Daca voi duce acestu scaunu afara, cate am dusu ? Si cate voru mai remané in scóla ?

Unu copilu capatase dela mamas'a unu mêru, pe care ilu si mancà indata, cate mere i-au mai remasu apoi.

Petru a primitu dela tatalu seu unu cruceriu, a mersu cu elu in tergu, fiindca sciea ca se vendu acolo fransele (jimle) de cate unu cruceriu. Cate fransele si-au cumperatu Petru pe acelu cruceriu ?

Daca voru impartí mêrulu acest'a prin midílocu in dóue, cum se chiama o parte de acele ? Diuemetate.

Cum se numesce asiadara diuemetate dela Unu ?

(Vá urmá.)

Varietati.

Damascu

din Sidi'a se tiene de cetatile cele mai vechi ale pamentului. Desi anulu fundarii ei inca nu ne e cunoscutu, totusi atat'a scimu, ca Damascu a esistatu inca pe timpulu lui Avramu. Din cetatea acést'a s'a nescutu credintiosulu Elieser alu lui Avramu (Moise 1 c. 15 v. 2.) si strad'a »ce se chiama dirépta« cu oca-siunea întórcerii inimicului crestinatatii a lui Saulu, (fapt. Apost. 9. 11.) mai esista si se póte vedé inca si astadi. In Damascu s'a inventatu tiesetur'a de damascu.

Damasculu care acuma e cam asiá de mare cá Dresd'a (130,000 locuitori) se distinge prin frumós'a-i situatiune si fù odinióra capital'a Siriei vechi. In istori'a vechiului testamentu cetatea acést'a se memoréza adeseori. Aici au residatu regii siriani; pana la Damascu isi intinsese puterea regele Davidu (2. Sam. 8, 5. 6.); acolo aflamu si pe proroculu Ilie (1. a imper. 19, 15. 16.); in Damascu a vietitu bubosulu Naemanu. Asemene se pomene acésta cetate in testamentulu nou in viéti'a Apostolului Pavelu. Aici predicá elu, dupa întórcerea lui, evangeli'a (fapt. Ap. 9, 22) si aici »s'au sloboditu elu pre o feréstra intr'o cojnitia preste zidu« (2. Cor. 11, 32 si 33).

De presentu Aleppo este capital'a Siriei nordice, éra Damasculu mai e capital'a acelei particele de tíera, ce se cuprinde intre Libanonu si Antilibanonu. Iá cade astadi intr'o provincia asiatico-turcésca (Soristanu). Este in rangulu a 5. cetate a imperiului turcescu (Constantinopole, Adrianopole, Brusa si Cairo). Iulianu numesce Damasculu: ochiulu intregului orientu. Siesulu Damascului cuprinde vr'o 80 de sate si prospectulu de pe inaltimile invecinate este intr' adeveru incantatoriu. Inca si Mohamedu, dupa cum se spune, candu a mersu mai antaiu la Damascu, s'a opritu in locu de admiratiune si n'a voitu a intrá in acelu, »paradis« dícendu ca elu are parte numai de unu singuru paradisu, si acést'a nu e pe pamentu. Turcii tienu, ca chiaru antai'a parechia de ómeni Adamu si Éva se fi petrecutu multe díle bune pe loculu unde stá astadi Damasculu, si ca pe unu dealu in nordulu cetatii numitu Kasiun se fi statu altanulu lui Abelu si se se fi ntemplatu scen'a omorului seu, de unde spunu ca se deriva si insusi stravechiulu nume »Damascu«, care ar' insemná pocalu de sange, ori locu de sange. Astadi

sunt in Damascu la vr'o 200 mosieele (biserici turcesci), dintre cari cea mai renumita e mosiea heracliana prefacuta din biseric'a crestinésca de odinóra a santului Ioanu séu Santei Marie. Acésta mosiea este renumita si pentru vechitátea sa. Zidirea ei primitiva s'a strecuratu acum prin 12 seculi intregi pana la dílele nóstre. Edificarea ei se fi costatu 5 milióne galbini si pe unu timpu intretienerea ei nu mai pe o dí costá 300 galbini. Numai lumini ardeau cate 12,000 in noptile Ramazanului; 600 lampe spendiurau tóte de lantiusie de auru si argintu. La intrat'a din midilocu sunt 80 de stelpi gigantici, pretiosi de serpentinu, granitu, porfiru si marmoru de diferite lori. Are patru parti de patru parti ale lumii (regiuni). Insa celu mai mare sântuariu alu mosieele este capel'a, unde credu ca inca si acum'a s'ar' aflá capulu Santului Ioanu Botezatoriulu de si acest'a pe timpulu imperatului bisantimu a fostu mutatu cu mare pompa si solenitate la Constantinopole si acolo póte nici candu n'a fostu Insa o mare parte a astui edificiu maretiu nu se trage nice de pe timpulu Ommajadeloru, nice de pe alu bisantiniloru, ci este de incepétura romana. Biseric'a de odinóra a Santului Ioanu séu a St. Marie, cu multu mai nainte de a fi acést'a, erá unu templu maretiu alu lui Iuno, precum si astadi mai dovedescu acést'a resturile unei inscriptii romane de pe acea biserică. Biserici nemohamedane suntu aici un'a grecésca, un'a catolica si 8 sinagoge. De importantia mare este si Serailulu séu costeiulu vechiu, care este provediutu cu turnuri multe si care s'ar' fi facutu inca pe timpurile cruciadeloru. Sunt si multe case renumite. Spunu, ca se scie care e acea casa a lui Iuda in care a petrecutu Pavelu in fug'a sa, asemene cas'a in care Anani'a a vindecatu orbulu, si in apropierea Damascului se scie locululu, in care Pavelu prin o deosebita aparitiune cerésca fù intorsu la crestinatate. Mai departe se areta si mormintele muieriloru a doi proroci.

Damasculu este resindint'a unui arhiepiscopu grecescu a patriarhului de Antiochi'a, decandu acest'a este alungatu din acea cetate.

Dintre locuitorii cetatii a 8-a parte sunt Crestini si abía a 40-a parte sunt ovrei, éra ceialalti (mas'a populatiunei) sunt Mahomedani. Dintre crestini $\frac{4}{5}$ parti sunt catolici (uniti). Acesti crestini traescu in sa si astadi intr'o stare a apesarii si a despretiului, nu le este iertatu se-si cumpere pamenturi acolo. O pata in caracterulu populatiunei mohamedane de acolo este

ur'a cea mare catra crestini cu deosebire catra francesi.

Amórea fiésca.

Naratiune.

In imperiulu unui rege avutú s'a fostu descoperitu odata o conjuratiune mare. Voiau cá se cobóre pe rege de pe tronu si se puna in locu-i pe unulu din rudeniile lui. Din intemplantare si in acésta conjuratiune fù amestecatu unulu din cei mai de frunte servi ai curtii regesci, carele de altmíntrea se destingea apururea in serviliulu seu prin credintia si dreptate si erá iubitulu la mari si mici. Totusi acéste insusimi bune nu fura in stare d'a-i procurá pardonare dela rege, carele intarítatu, si-a propusu a pedepsi pe conjurati astu-modu, cá pe viitoriu se nu mai póta fi in stare a cugetá la atari fapte. Fia-cine s'a impartesitu la acésta fapta catu de pucinu, fù condamnatu la pedepse de inchisóre lungi si aspre, in sa multu mai reu le-au amblatu capiloru conjuratiunei: acestia se osendira toti la mórte de hingheriu. Asta sórte infricosiatá ajunsé si pe servulu nostru de curte, carele adevératu ca nu urdíse elu intreprinderea, in sa cá omu alu curtii se gasi indoitu vinovatu.

Toti carii audiau de trist'a sórte a nefericitului ilu compatimiau, in sa nu erá nimene, care se cuteze a se rugá de rege se-lu pardoreze, din frica cá nu cumva prin aceea se vina in prepusu. Numai miculu fiu alu condamnatului (osenditului) mai facea multe incercari, de a imblándi si usiorá sórtea taica-seu; in sa tóte aste incercari esir fara de resultat.

Diu'a, in care se se esecuteze sentintia, se apropiá totu mai tare. Tóte pareau a fi indarnu. Nici o radia de sperantia nu lucia. Totusi in ceea-ce altu-feliu pare imposibilu, adevérat'a amóre fiiésca inca nu despera: ca numai atunci incéta de a lucrá si d'a sperá, candu a trecutu tóte si candu tóte sunt perdate. Nobilulu june si-a mai facutu o propunere desperata asiá precum i-au insuflat'o lui amórea intima a unui fiu catra parintele seu.

Se duse si se rugá de o audintia la regele. Dupa cateva cercari zadarnice i se dete audintia. Dupa-ce se vedíu dinaintea monarchului si acest'a luintrebá de cererea lui, junele cadíu in genunchi la piciórele regelui si-i díse cu lacrimi ferbinti: „Préputernice rege, iérta-mi, caci mai cutezu odata a

me apropiá de tronulu teu celu stralucitu. Mari'a Ta adevratu Te-ai pronunciatu de repetite ori, cumca pedéps'a impusa taica-meu trebue se se implinésca. N'am nimic'a 'n contra, asprimea legii implinésca-se! pentru-ca legea trebue se fia sânta in ochii fia-carui suditu; insa me rogu de tine din pulbere, concede numai ata'a modificáre in sentintia, cá pedéps'a impusa taica-meu, se o primescu eu, éra elu se remana cu viétiá!"

Regele si-intórse atunci faci'a de catra elu si díse pe cátu de misfcatu, pe atatu si de neaplecatu: „Departa fia dela mine, cá se punu a suferi p'unu nevinovatu pentr'unu vinovatu. Mergi dela mine fiule si acomodéza-te sortii neschimbabile!"

Iunele insa nu se duce. Remane diosu la pitiórele regelui si nu incéta de a plange si de a se rugá, pana candu in fine regele i díse: „Apoi dara! Voiu se-li implinescu rugarea. Dara totu lucrulu se remana in secretu. Vei merge asiadara de aici in prinsóre si de acolo la mórte. Catu pentru taica-teu voiu ordiná, cá se-lu scóta din inchisóre pela mediu de nópte si se-lu dea preste granitia afara, si din imperiulu meu, asiá cá elu nici candu se nu póta aflá ca cui are de a multiamí schimbarea sortii sale, nice ca cum s'a intemplat cu tine. Éra tu din momentulu acest'a nu vei mai dá facia cu tatalu teu. Asemene se voru intocmi tóte asiá cá lumea se créda, ca tatalu teu este care s'a omoritu, éra nu tu, caci nu voiu se scie poporulu meu despre acést'a. Daca te 'nvoiesci asiá, spune-mi.“

— „Priimescu, Mari'a Ta, ori-ce conditiune“ — response junele — „numai se sciu scapata viéti'a taica-meu.“ —

Regele se uimi fórte la aceste vorbe. Densulu credea, ca are aici de a face dóra numai, éca, cu eroismulu de tóte dílele alu junetiei, care apune curendu, daca nu i se potu vedé si laudá faptele. Aici insa lucrau alte imbolduri. Amórea cea mai santa fiésca, aceea, care e capace de ori-ce jertfire, stetea din aintea tronului seu, si puterniculu principe simtiá acuma, ca barbatulu acel'a din prinsórea intunecósa este multu mai fericitu, decatu elu pe inaltiatulu tronu de rege.

La darea unui semnu alu regelui intrara servii, carii luara pe june si-lu dusera in prinsóre, acolo ilu pusera in lantiuri grele, in urma i spusera se se pre-gatésca de mórte pe totu minutulu.

— „Moriu cu bucuria!“ — díse elu. Prin mórtea mea voiu dobandi cea mai mare fericire, ce numai pe copii amatori i astépta: fericirea d'a fi mantuitu viéti'a scumpului meu taica!"

Prinsórea cea intunecósa si gróznica nu facù nice cea mai mica impresiune asupra-i, si candu in aceea diminéta elu o parasi éra si, spre a face — dupa parerea lui — calea cea de pe urma, mergea nesuperatu si liniscitu dupa servitorii ce-lu comitau. Nice o vorba si nice o trasura din faci'a lui nu dovedia, ca i-ar' paré reu de ce face.

Calea insa pe unde duceau acestu june nobilu nu mergea la locul de perdiare, ci acest'a se vediu spre uimirea lui adusu éra si in pelatulu regescu. Acum incepù se tramure, presupnindu, ca regelui i va fi parendu reu a iértá pe tatalu seu si-si va fi schimbatu planulu. Asteptá cu cea mai mare nerabdare esírea regelui. In urma regele ésa. La unu semnu ce facù, servii se departara toti; junele si regele erau éra si numai amendo.

— „Nu te-ai mai abatutu dela cugetulu de a muri pentru taica-teu?“ — intrebá regele c'o cantatura crunta.

— „Lantiurile, catusiele cele grele, nóptea din grea inchisóre, nu ti-au datu de altu gandu? Vorbesce, inca nu e tardiu! — Tatalu teu e totu in man'a mea: Vrei se-lu lasi in sórtea lui, si tu se-ti tieni viéti'a juna care ori cum iti apromite multe in lume, apoi éta tocma acum te affi in midiloculu bucurieloru tine-retiei. A buna sama este mai paguba de tine, cá de tatalu teu!“ —

— O, inaltiate domne! Crutia-me de asiá cuvinte! — response junele. — De mi-ar' stá tóte placerile si bucurile acestui pamentu gramada aici, si eu nu le schimbu cu bucuri'a si maretí'a faptei, de a scapá din mórte pe unu tata. Nu Mari'a Ta! eu remanu prelanga propusulu meu. Dumnedieu se verse asupr'a Mariei Tale binecuentarile sale cele mai bogate, daca mi-vei concede a aduce cum mai curendu dulcea jertfa la care am plecatu!"

— „Apoi fia-ti dara 'n voia!“ — díse regele cu ochii plecati si aratá junelui o usia mica. — Intra asiadara acolo; vei aflá indata, ce doresci — paharulu mortii tale e gatitu!"

Iunele ingalbeni. Dar' se reculese 'ndata si intrá cu pasi grabnici in oda'a aratata. Dupa-ce s'au inchisu usiá in urma-i, regele se puse a ascultá la usia si

audí unu tîpetu mare si durerosu; apoi urmâ îndata o tacere profunda.

Regele se 'ntorse de vr'o cateva ori prin casa cu pasi mari, sterse apoi o lacrima din ochiu-i si intrâ si elu dupa june.

Scen'a ce se 'nfacisîa aici in ochii principelui, fû rumpătoare de anima. Tîpetulu ce-lu deduse junele n'a fostu unu tîpetu de durere, ci a fostu o strigare de bucuria casinata de surprinderea cea mai petrundietóre. Iunele tienea ca in casuti'a unde l'a facutu regele se intre, ilu astépta gâdea, hingherulu spre a-i retezá capulu, candu elu aflâ acolo numai pe tatalu seu, care-lu asteptá acolo cu braciele deschise. Amórea jertfitóre a nobilului fiu a fostu muiatu anim'a regelui celui vetematu. Elu a fostu adusu intr' aceea pe tatulu junelui la sine, i-au descoperitu ca ce voiesce fiulu seu a suferá pentru elu si ca pentru acestu fiu raru alu lui ilu agratiéza. Totu odata l'a prevediutu prégratosu cu midilóce de ajunsu spre a puté traí fara de grigi cu fiulu seu in tierile straine.

Candu a intratu acum regele, a aflatu pe tat'a cu fiulu inca imbracisiatu. Védiendu-lu, ei voira a-i cadé la pitióre, dara regele i retienù.

— „Mergeti acuma cu Dumnedieu! —“ le dîse regele cu vóce blanda, strengêndu-i pe amendoi de mani. — „Tatalu unui fiu asiá nobilu nu póte se nu fia si elu o mu nobilu! Cugetu, ca facu unu lucru bunu, punendu-me aici se oprescu cursulu legii si se pastrezu o viétia, ce póte fi atatu de intimu si ferbinte iubita!“

Premie literarie.

Subscris'a redaptiune, dorindu a indemná pre scrietorii nostri beletristici la o nobila emulatiune, intru catu i permitu giustarile presinte, pune dóue premie pentru operate beletristice. — Premiulu primu de patru auri se oferéza unei novele originale, care va fi mai buna d'intre cele, ce voru emulá. Alu doilea premiu de doi auri lu va castigá poem'a cea mai buna, lasandu in liber'a voia a autorului alegerea objectului si a formei.

Operatele, scrise de mana straina si cu moto in frunte, pre langa epistola sigilata, in eare se fia moto si numele autorului respektivu, se se trimita la redaptiunea subscrisa celu multu pana in finea lui Martiu c. v. 1864.

Pentru criticarea operatelor e compusa o comisiune, statatória din dnii Vincentiu Babesiu, Ali sandru Romanu si Ionachiu Miculescu. Operatele premiate, d' impreuna cu cele, ce merita publicitatea, se voru comunicá in „Auror'a Romana.“

Redaptiunea „Aurorei Romane.“

Diverse. Din unu telegramu alu „Gazetei Transilvaniei“ dela Bucuresci aflamu important'a noutate, ca Principele Cusa voiesce a introduce pentru Romani'a calindariulu celu nou, Gregorianu.

— In. S.a Domnitoriulu, ordonandu adunarea episcopiloru si a ambiloru mitropolitu, le-a facutu dóue intrebari, la cari prelatii suntu invitati a responde in pucine díle. Intrebarea antaia este: Schimbarea calendariului smintesce intru ceva dogmele ritului ortodocsu séu nu? Si a dou'a: Schimbarea calendariului se atinge de religiune, séu este numai o cestiune sciintifica de astronomia? „Buc.“

— „Telegrafulu Romanu“ in Nr. 115 a. tr. facandu cunoscutu publicului seu numele diurnalelor romanesce din Romani'a si recensandu-le, díce despre „Tesaurulu de monumente istorice pentru Romani'a“ intre altele: „Elu (Tesaurulu) impreuna cu „organulu pedagogicu“ suntu — incatu scimu — de presinte singurele scrieri periodice curatu literarie si ambele suntu fenomene, care dorere! inca nu si-au aflatu appretiuirea (romanesce cu doi p.) meritata intre noi.“ Asiadara cea mai mare lauda ce a potutu pune „Telegrafulu“ pe „Tesaurulu de monumente“ a fostu, ca l'a asemenatu cu organulu pedagogicu. Se nu merite óre „Tesaurulu“ D-lui Papiu mai multu de atat'a? Apoi „Revist'a romana“ e óre fóia mai pucinu literaria decatu „organulu pedagogicu“? Mergeti pré departe: Domniloru; Eigenlob stinkt, fremdes Lob klinget. Asiadara mai asteptati pana voru díce si altii cá D-vóstra.

Limba mamei (1863).

Limba dulce-a mamei mele,
Siópta lina dintre stele
Séu din chorulu angérescu:
L'a ta santa armonia
Sufletu-mi de nou renvia,
De nou pare ca 'njunescu.

P'ale tale córde d'auru
Mam'a 'n dílele-mi de auru
A cantatu la capulu meu,
Si-a chiamatu somnulu din stele,
Visuri suave tinerele,
Peste candidu puiulu seu.

Amoru santu, ardóre santa,
Totu ce sufletu-mi avânta,
Totu ce-i dulce si frumosu,
Totu ce-i naltu, sublimu in mine,
Ah! eu am numai prin tine
O sorgintu misteriosu!

Celu ce misc' acésta lume,
Nentiesulu mare nume,
Tu d'antaiu mi-ai ilustratu,
Si-a'lui nalte legi divine
Prin a'tale siópte line,
Tu in sufletu mi-ai versatu.

Numa'n sinulu teu, o! mama,
Arde focu, eterna flama,
Cá'n alu Vestei santu altaru.
Numai cornulu teu strecóra
In plapand'a animióra
Ambrosia si nectaru.

Numa'n fruntea ta lucește
Stéu'a care n'asintiesce,
Ce lumina p'unu poporu,

Si prin seculi lu-strecóra
Pintre alte mii popóra,
June, verde, 'nfloritoru.

Tu pe fruntile de auru
Puni girlandele de lauru,
De crini, rose, amarantu:
Semnu eternu ce nu-lu egala
Nici cunun'a triumfala,
Nice stem'a d'adamantu.

Numai tu-mi dai aripióre;
Susu in ceru, la stele, sóre,
Numa'n barca ta m'avântu,
Éra p'o straina barca
Indesiertu geniulu meu cerca,
Caci elu cade la pamentu.

Sufletu-mi se ratecesce,
Anim'a mi se recesce,
Buzele-mi immarmurescu:
Candu in alte limbi straine
Voiu se versu foculu din mine,
Dorulu sacru ce sentiescu!

Ar. Densuianu.

Respunsuri.

G. L. Deva. Domnulu I. Ol. ne e mai detoriu din anulu 1861 cu 17 fi. 70 cr. — Probleme pentru deslegare cum si intrebari pentru „informatoriulu“ mai priimim si acum.

Spre sciintia!

Cu Nrulu acéšt'a tramitemu dupa promisiune la abonantii pe unu anu intregu Calindariulu „Amiculu poporului.“ Voitorii de a-si procurá fói'a nóstra se binevoiésca a grabí cu tramiterea baniloru de prenumeratiune, deórece Nrulu antaiu s'a tiparitu in esemplare numeróse. Se 'ntielege ca si d'ací'ncolo cari voru tramite prenumeratiunea pe unu anu intregu voru primí Calindariulu numitu.

 Fiindea din toti anii trecuti ne restéza multi cu detorii, noi ne vedemu siliti a provocá pentru cea din urma óra pre toti cati se sciua ca ne suntu detori cu tramiterea baniloru de prenumeratiune, cá se aiba bunatate a-si impliní promisiunile, caci altufeliu noi suntemu siliti a-i publicá pe toti cu numele.

Mai departe din acésta cauza nu se va mai puté tramite „Amiculu“ nimenui pe asteptare, ci numai prelanga tramiterea baniloru inainte.